Eriotstarbelise diislikütuse väärkasutamine

Liisa Kähr
Maaeluministeerium

Helin Tamm
Maaeluministeerium

Lauri Lelumees
Rahandusministeerium

Reelika Vahopksi
Rahandusministeerium

Kerli Ats
Eesti Talupidajate Keskliit

Kiido Levin
PRIA

Kristi Võikar
PRIA

Krista-Maria Alas
Maksu- ja Tolliamet

Peeter-Tanel Orro
Maksu- ja Tolliamet

Hanna Ental
Innotiim / praktikant

Projekti tiim

Mis on eriotstarbeline diislikütus?

1) põllumajandus- ja kalandussektorile
2) soodsam
3) sinine

PROBLEEM

Aktsiisisoodustusega kütus on mõeldud põllumajandus- ja kalandussektorile

Reaalsus? kasutatakse ka mujal, sest kütus on kergelt kättesaadav

- *Väärkasutuse risk ca 1,6 mln eurot (algselt 4,7)*
- *EL riigiabi määruse ja direktiivi võimalik rikkumine*
- *2019. a ca 27 000 ostjat (neist ca 23 000 eraisikud)*
- *Soodustuse kogumaht ca 30 mln eur 2019. aastal (81 mln l)*

Kuidas me saaksime teha nii et…?

- …väärkasutajal oleks eriotstarbelist diislit **keerulisem** kätte saada
- …põllumajandus- ja kalandussektoris ei läheks kättesaadavus keerulisemaks
- …muudatuste **kulu** ei oleks suurem kui **tulu**
- …õigustatud isikud saaksid tehnikat kasutada erinevatel tegevusaladel

PERSOONAD

“SUURTOOTJA”

“VÄIKETOOTJA”

“SINISEMEES”

“KOGEMATA”

“Mina ostan nii palju sinist kui vaja!“

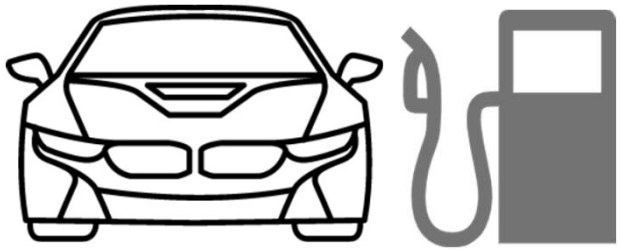

Miks kasutan sinist diislit?

Mina ostan nii palju sinist kui vaja!
Absoluutselt ei … see toll

Ah et miks me ostame sinist? Vaata kui kallis kütus on

Rumal oleks maksta rohkem

Üle 70 sendi maksmine on patt

Olen vaene suurpere - ma ei jõua valget osta

Kasutasin ise 5 a tagasi Tallinnas ülikoolis käimiseks. Kõik kasutasid. Nüüd elu parem, pole teile midagi rääkida. Enam ei kasuta.

Ajasin kanistrid garaažis segamini

Kuu lõpp. Liikuda on ju vaja

Kuidas edasi
liigume?

Lahendustest

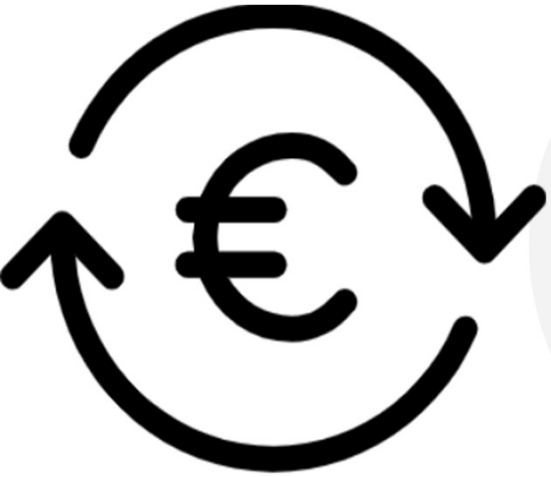

1) Kaalusime alternatiive

2) Register

3) Järelevalve

4) Ostuprotsess

Kaalusime alternatiive

- Tänase skeemi parendamine (värvimine jätkub) vs aktsiistagastus (värvimine lõpetatakse).
- Põllumajandussektor ei toeta alternatiivset lahendust.

Register (I) - miks seda teha?

- Eesmärk **ennetada väärkasutamist!**
- 2019. a ostis *“sinist diislit”* 23 043 füüsilist isikut, kelle puhul riik ei tea:
  - kas nad ostsid seda enda kui füüsilise isiku jaoks
    või
  - nad ostsid seda mõne ettevõtte jaoks.
- Tagajärg – riigi arusaam väärkasutuse ulatusest on suure vea koefitsiendiga.
- Kontrollitavate isikute suur hulk.

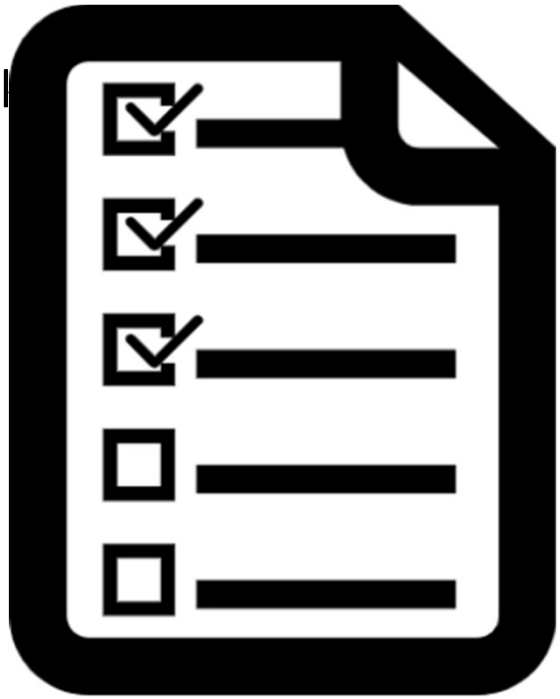

Register (II) - miks seda teha?

- 2019. a ostis *“sinist diislit”* kokku 26 502 isikut. Nende kütuse eesmärgipärase kasutamise halduskontrollid toimuvad:
    - tehnilise taristuta, kus kasutataks automatiseeritud kontrolle teiste registrite ja andmekogudega;
    - kasutamata ära PRIA põllumajanduse ja kalanduse valdkonna tundmise ja kontrollimise know-how'd ja tehnilist valmisolekut.
- Registri loomist pooldavad kõik seotud osapooled.

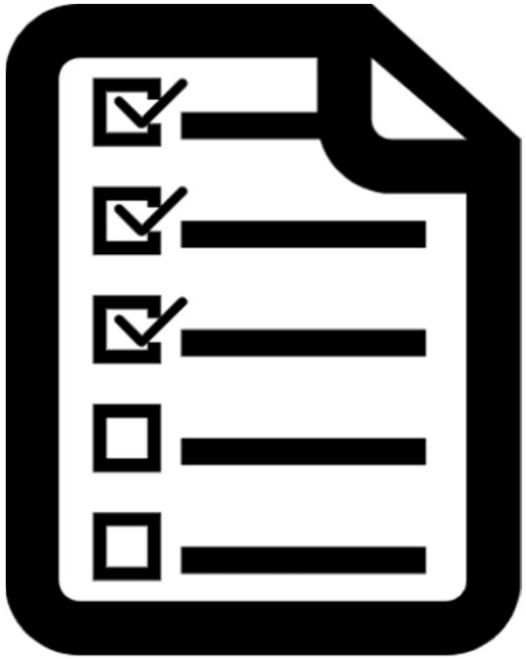

Register (III) - kuidas seda teha?

- Vältides halduskoormuse teket õigustatud isikutele registrisse kandmisel või seal olemisele - **eelkõige taotlusvaba andmete registrisse kandmine**.
- Defineerides seadusandluses üheselt EDK skeemi juurdepääsu tingimused (sh maksimaalselt automaatselt kontrollitavalt).
- Kindlustades, et iga ostu puhul on teada ostja ja lõppkasusaaja.
- Liikudes tagantjärgi kontrollimiselt väärkasutust ennetavale lähenemisele.
- Tulu registri loomisest on suurem, kui selle loomise ja ülalpidamisega tekkiv kulu.
- Kasutades PRIA-s 20 aasta pikkust kogemust põllumajandus- ja kalandustoetuste menetlemisel ning registrite pidamisel.

Register (IV) - kuidas seda teha?

- Kasutades PRIA-s juba olevat riistvaralist ja tarkvaralist lahendust ning andmeid.

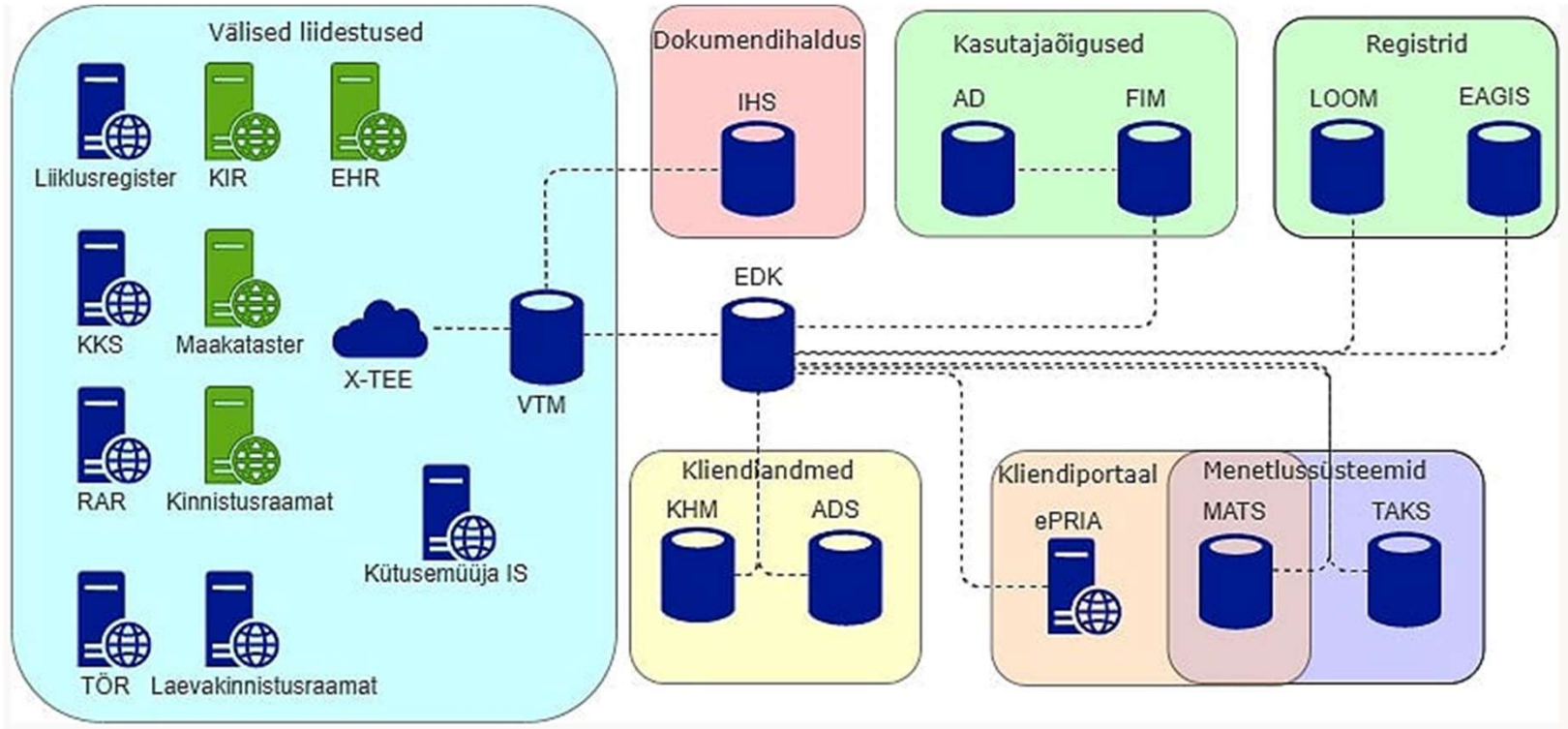

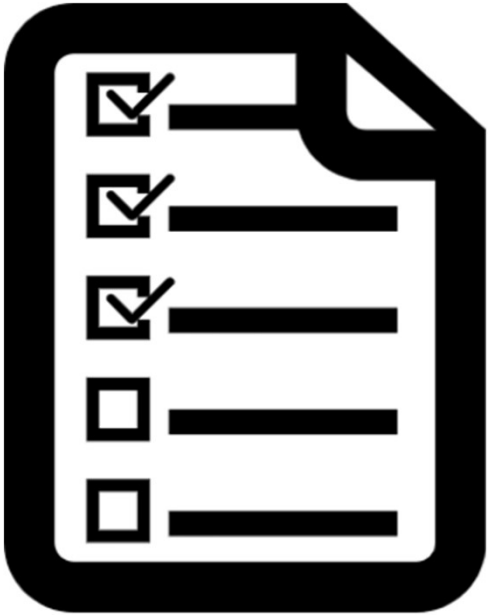

Register (V) - kuidas seda teha?

- Valides optimaalseima protsessi arvestades nii riigi, põllumajandus- ja kalandussektori kui kütusemüüjate huve.
- Isiku ostuõiguse kontroll protsessi etapis on hetkel arutluse all 2 varianti:
    1. isikute õigustatuse kontrollimine müüja poolt koheselt kütuse ostmisel;
    2. isikute õigustatuse kontrollimine registriandmete ja müügiandmete kõrvutamisel EMTA-s.

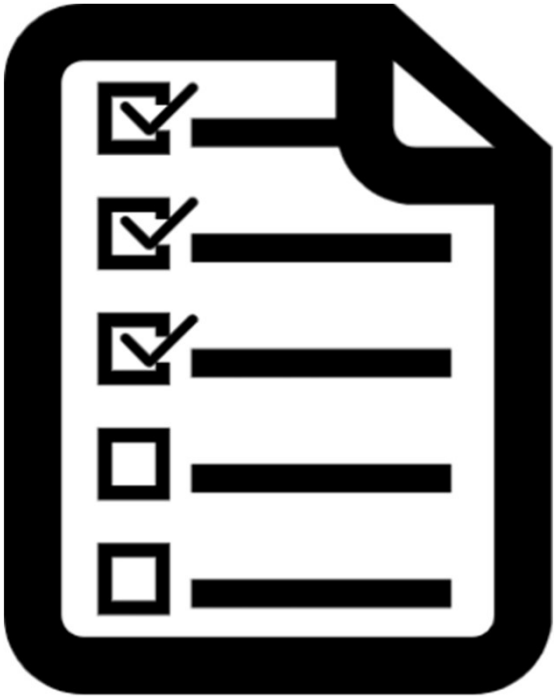

Register (VI) - esialgne tegevus- ja ajakava

- **27.11.2020 – 26.02.2021** – eelanalüüs, et välja selgitada, kuidas luua kõige väiksemate kuludega, kõrge käideldavusega, väikseima halduskoormusega (nii sektorile kui ka riigile) ning eesmärgipäraselt toimiv erimärgistatud diislikütuse õigustatud isikute register.
- **01.03.2021 – 05.07.2021** – arenduse SF rahastusega seotud tegevused.
- **02.08.2021 – 31.08.2022 –** registri arendus.
- **06.09.2022 – töökeskkonnas kasutuselevõtt.**

Riskid / Mida arvavad sinisemehed registrist?

Ega siis sellepärast ei jää sinise tarbijaid vähemaks.
Nüüd hakkab kalamehi ja põllumehi siginema nagu seeni peale vihma. Ja kõik saavad ikke röömsameeli tanklast kütet kätte

Mis nad arvavad et põllumeestel pole mahti sinist edasi müüa?

Sinist saab ka vast põllumehelt osta, kui hästi rääkida ja vaevalt ta küsib kas oled nimekirjas

Otsin uusi tutvusi põllumajandus valdkonnas.

Järelevalve

Enne registrit

- EMTA teavitus riskiga isikutele:
  1) on EMTA tähelepanu all
  2) edasine võimalik kontroll
- Hüpotees: kirja saanud isikute käitumine muutub.
- Kuidas mõõdame? EMTA jälgib käitumise muutusi.

Alates registrist

- Kättesaadavuse oluline piiramine.
- Senisest enam fokuseeritud järelevalve.
- Analüüsimisel on ostuõiguse peatamise võimalus.

Ostuprotsess

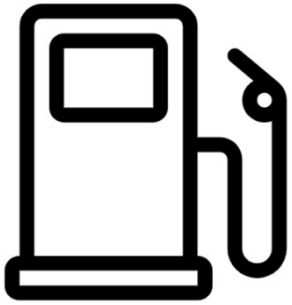

- Tankla klienditeenindaja meelespea.
- Eesmärk tõsta teenindajate teadlikkust ja vähendada mitteõigustatud tankijad.
- Rõhuasetus, et autosse tankida ei ole lubatud.
- Koostööpalve eriotstarbelise diisli müüjatele.

Kokkuvõte
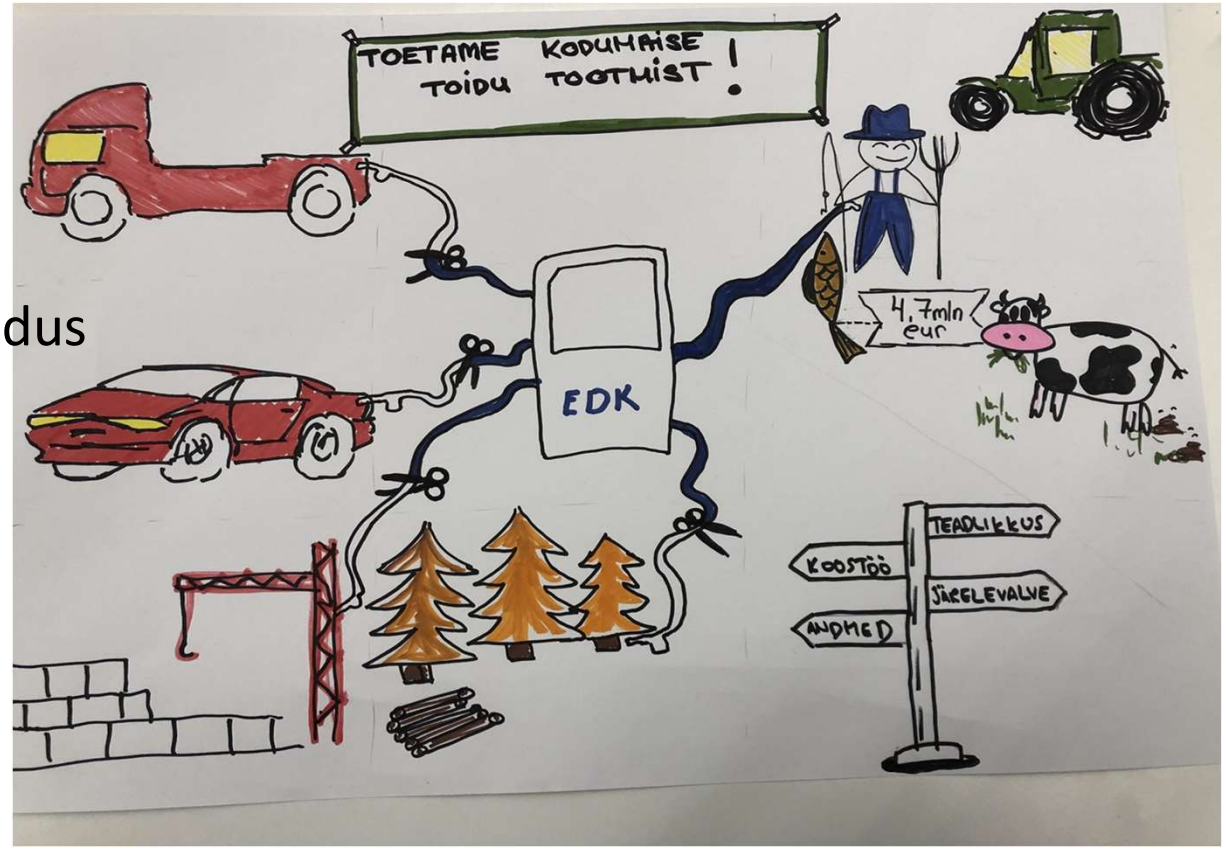
- Läheme edasi registriga
- Vedelkütuse erimärgistamise seadus
- Väärkasutajad fookuses
- Koostöö kütusemüüjate ja põllumajandustootjatega
- Ostuõiguse peatamine?